

metodychnyi posibnyk. U 2-kh kn. / Za zah. red. M. Boryshevskoho, H. Bevz, L. Tarusovoi ta in. K.: Milenium, 2005. 286 s. [in Ukrainian].

Komarova N. M., Piesha I. V. *Metodychni rekomendatsii dlia sotsialnykh pratsivnykiv, derzhavnykh sluzhbovtziv shchodo rozvytku simeinykh form vykhovannia*. K.: Derzhavnyi in.-t problem sim'i ta molodi, 2006. 92 s. [in Ukrainian].

Materialy konferentsii: «De Ukraina na karti svitu v rozrizi vyrishennia problemy syritstva? Yakyi portret suchasnoho usynovliuvacha v Ukraini?»: Q&Q Research. URL: <http://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https%3A%2F%2Fwww.mo.ua%2Fproblema-siritstva-v-ukrayini-chi-mozhna-pokrashhiti-situatsiyu%2F>

Piesha I. V. *Sotsialnyi zakhyst ditei-syrit ta ditei, pozbavlenykh batkivskoho pikluvannia (problemy reformuvannia)*. K.: Lohos, 2000. 106 s. [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

Дана стаття висвітлює сутність самої системи соціально-педагогічної підтримки дітей в Україні. Достатньо ґрунтовно розкрито актуальність нагальної проблеми, визначено умови реалізації соціально-педагогічної підтримки дітей, наголошено на тих негативних наслідках сирітства, які несе війна.

З'ясовано проблеми, які виникають на рівні державних і громадських установ щодо усиновлення дітей-сиріт. Проаналізовано дані Національної соціальної сервісної служби України, громадських і волонтерських організацій щодо складнощів, з якими стикаються прийомні батьки в період усиновлення.

Розкрито філософію партнерства держави, сім'ї та дитинства, про яку йшлося вище, необхідність її практичного втілення в діяльність соціальних служб, як державного й суспільного інституту соціально-педагогічної підтримки дітей-сиріт. Обґрунтовано особливі вимоги до соціального працівника, як суб'єкта соціально-психологічної роботи із дитиною-сиротою.

Порівняно функції соціальних працівників, які відображають закономірності соціально-педагогічної волонтерської служби у вирішенні проблем українських дітей.

Дослідження соціально-психологічної підтримки дітей сиріт у період війни висвітлює необхідність зміни підходу до усиновлення та популяризації усиновлення та опікунства.

Пріоритетом має бути думка про те, як допомогти дитині та забезпечити всі можливості для її повноцінного розвитку і соціалізації.

Ключові слова: діти-сироти, соціальна підтримка, соціально-педагогічна підтримка, сирітство, соціальні служби, усиновлення, прийомні сім'ї, прийомні батьки.

УДК 378.147:36-051:005.336.6:17.022.1

FEATURES OF FORMING THE PROFESSIONAL IMAGE OF FUTURE SOCIAL WORKERS IN AN EDUCATIONAL INSTITUTION

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Ярослав Співак

доктор педагогічних наук, професор,
E-mail: yaroslavspivak777@gmail.com
ORCID 0000-0001-6263-535X
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

Yaroslav Spivak

D. Sc. in Pedagogy, Professor,
E-mail: aroslavspivak777@gmail.com
ORCID 0000-0001-6263-535X
SHEI «Donbas State Pedagogical University», Ukraine

Дмитро Плесканьов

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 231 Соціальна робота
E-mail: Diplec@yahoo.com
ORCID 0009-0002-3811-5033
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

Dmytro Pleskanyov

applicant of the third (educational and scientific) level higher education specialty 231 Social work
E-mail: Diplec@yahoo.com
ORCID 0009-0002-3811-5033
SHEI «Donbas State Pedagogical University», Ukraine

Людмила Співак

кандидат педагогічних наук, доцент,
E-mail: spivakddpu7@gmail.com
ORCID 0000-0003-0642-3330
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

Ludmyla Spivak

PhD in Pedagogy, As. profesor
E-mail: spivakddpu7@gmail.com
ORCID 0000-0003-0642-3330
SHEI «Donbas State Pedagogical University», Ukraine

Надія Чернуха

доктор педагогічних наук, професор,
E-mail: nm_chernukha@ukr.net
ORCID 0000-0002-5250-2366
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

Nadiya Chernukha

PhD in Pedagogy, As. profesor
E-mail: nm_chernukha@ukr.net
ORCID 0000-0002-5250-2366
Kyiv National University named after Taras Shevchenko

ABSTRACT

The article is devoted to one of the urgent problems of forming a professional image in future social workers. The article reveals the content of the concept of «professional image of a future social worker». The professional image of a future social worker is considered as a purposefully formed image of a person that has formed in the mass consciousness, which is endowed with real and ideal features and properties, designed to influence the consciousness, worldview of citizens and determine their behavior. It is established that the professional image is determined by the level of development of objective (status and style) and subjective (professional-positional) characteristics, which together constitute a holistic image of a social worker and perform the function of ensuring a positive perception of his personality by colleagues and recipients of social services as a professional worker. It is noted that the professional image ensures the success of activity, since in the process of activity the object interacts with other social subjects, influences individuals and entire groups, that is, it is always socially active.

It is noted that the professional training of a social worker in Ukraine takes place taking into account the accepted standards of training and qualification

characteristics of the social worker's profession, general requirements for the content of training and priorities for training of specialists in the social sphere. It is found that the formation of the professional image of future social workers is based on the main provisions of the competency-based, personality-oriented, axiological and environmental approaches. It is noted that the management of the process of forming a professional image of future social workers is carried out indirectly through a specially organized educational environment, in particular, the educational environment of a higher education institution. It is stated that the positive image of a social worker as a special personal toolkit contributes to establishing contacts with subjects of interaction, thereby making this process more effective.

Key words: *image, professional image, future social workers, higher education institution, educational environment, methodological approach.*

Актуальність теми. В умовах глобалізаційного розвитку суспільства особливої актуальності набуває завдання якісної підготовки майбутніх соціальних працівників, зокрема, формування у них професійного іміджу, оскільки діяльність є багатофункціональною і належить до професій, що допомагають, покликана надавати допомогу та підтримку людям, які опинилися у складних життєвих ситуаціях. Завоювати довіру клієнта є складним завданням, де люди найчастіше керуються сформованими у суспільстві стереотипами, які визначають їх дії. З огляду на це, важливо, яке ставлення до соціальної роботи та безпосередньо до її представників сформовано у масовій свідомості людей, іншими словами, іміджу соціального працівника, який є результатом наданої допомоги, наданих соціальних послуг, задоволеності клієнта. Значна роль належить навчанню у закладі вищої освіти, де здійснюється засвоєння основ професійного іміджу майбутнього соціального працівника.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суттєвий внесок у розроблення різних аспектів розвитку соціальної роботи здійснили В. Андрущенко, В. Бех, Д. Бирик, І. Бодрова, Р. Вайнола, У. Грига, І. Зверева, І. Івженко, О. Карпенко, Н. Лавренчук, М. Лукашевич, О. Міхєєва, В. Полтавець, Т. Семигіна, В. Сидорова, Я. Співак, Г. Слосанська, В. Тернопільська, А. Ярошенко та ін. особливості формування іміджу працівників соціальної сфери досліджували А. Герасимчук, Я. Дашкевич, І. Криксунова, Л. Мосіна, Ю. Пелеха, О. Тимошенко, М. Томілова та інші.

Формулювання цілей (мета) статті, постановка завдання. Мета статті – розкрити особливості формування професійного іміджу майбутніх соціальних працівників в умовах закладу вищої освіти. Сучасні виклики, що постають перед соціальною роботою, актуалізують проблему формування професійного іміджу майбутніх соціальних працівників в умовах закладу вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Професійний імідж розуміємо як цілеспрямовано сформований образ особистості, що склався у масовій свідомості, який наділений реальними та ідеальними рисами та властивостями, покликаний чинити вплив на свідомість, світогляд громадян й зумовлювати їх поведінку. Професійний імідж можна окреслити як образ професіонала, відповідно специфіки певного виду діяльності, спеціальності, сформований у керівництва, колег, клієнтів.

Професійний імідж соціального працівника є інтегративним утворенням та впливає на успішність його професійної діяльності. Він визначається рівнем розвитку об'єктивних (статусних та стильових) та суб'єктивних (професійно-позиційних) характеристик, що складають у сукупності цілісний імідж соціального працівника та виконує функцію забезпечення позитивного сприйняття його особистості колегами та отримувачами соціальних послуг як працівника-професіонала.

Дослідження особливостей організації процесу формування професійного іміджу майбутнього соціального працівника актуалізує пошуки об'єктивно існуючих факторів та умов, що визначають успішність реалізації цього процесу.

Вивчення наукових праць з проблеми дослідження показує, що у сучасній теорії та практиці професійної освіти та соціальної роботи немає єдиного розуміння сутності та змісту процесу формування іміджу майбутнього соціального працівника, оскільки існує проблема виявлення факторів, що детермінують цей процес та організаційно-педагогічних умов, що забезпечують його ефективність (Плесканьов & Співак, 2024).

У нашому дослідженні ми виходимо з розуміння іміджу як особливої багатофакторної соціально-психологічної освіти, яка має символічну природу, що формується у процесі соціального сприйняття, на основі закономірностей перцепції (цілісності, схематизованості, прагматичності); несе інформаційне навантаження та виконує функцію регулятора поведінки у процесі спілкування чи будь-якої іншої взаємодії людей, допомагає побудувати лінію поведінки стосовно суб'єкта спілкування. Імідж формується у соціальному середовищі та функціонує як регулятор соціальних відносин, детермінантами його формування є об'єктивні та суб'єктивні фактори.

Професійний імідж забезпечує успіх діяльності, оскільки у процесі діяльності об'єкт взаємодіє з іншими соціальними суб'єктами, впливає на окремих людей та цілі групи, тобто він завжди соціально активний. Він дозволяє оцінити своє становище в порівнянні з конкурентами, порозумітися з тими, на кого дана діяльність спрямована. Усе це дозволяє завоювати становище у сфері, у якій відбувається ця діяльність, тобто соціальний успіх. У зв'язку з цим, соціальну успішність можна розглядати як значущий фактор, що надає суттєвий вплив на процес формування іміджу.

Престижність професії багато в чому пов'язана з рівнем необхідної освіти та доходом, який отримують професіонали. Проте соціальна робота у суспільній думці не асоціюється з науковою діяльністю та високими заробітними платами. В організаціях соціальної сфери – особливо державних – відчувається брак кадрів, особливо молодих фахівців.

Образ фахівця із соціальної роботи складається у суспільній свідомості за допомогою новин, публікацій у пресі, масовій культурі та «сарафанного радіо». Оскільки сфера соціальних послуг у ЗМІ висвітлено порівняно мало, то й уявлення населення про її фахівців варіюється від повного незнання до дуже уривчастих, спотворених знань. В умовах інформаційного вакууму образ соціальної сфери наповнюється домислами, найчастіше – негативного забарвлення. ЗМІ та культура в цілому найчастіше надають іміджу фахівців із соціальної роботи негативні оцінки та стереотипне сприйняття.

Формування професійного іміджу майбутнього соціального працівника

відбувається в освітньому процесі закладу вищої освіти. Особливості підготовки бакалаврів і магістрів галузі знань «Соціальна робота» обґрунтовано й висвітлено в стандартах вищої освіти. Освітні програми визначають зміст підготовки фахівців, де висвітлено вимоги до фахових та особистісних якостей, знань, вмінь і навичок соціального працівника. Освітня програма спрямована на забезпечення зростаючих потреб соціальної сфери у висококваліфікованих працівниках, здатних впроваджувати сучасні методи управління соціальними службами, застосовувати інноваційні технології соціальної роботи для підвищення якості життя населення (Стандарт вищої освіти, 2019).

Складовими професійної підготовки майбутніх соціальних працівників є: теоретична, яка включає цикл гуманітарних, природничо-наукових, загальноекономічних, соціальних, професійно-орієнтованих дисциплін та практична підготовка представлена у навчальній, технологічній, організаційній та виробничій практиці.

Слід відмітити, що професійна підготовка соціального працівника в Україні відбувається з урахуванням прийнятих стандартів підготовки та кваліфікаційних характеристик професіограми соціального працівника, загальних вимог до змісту підготовки та пріоритетів підготовки фахівців соціальної сфери (Савельчук, 2016).

Зміна курсу професійної підготовки майбутніх соціальних працівників на модернізовані освітні стандарти з урахуванням швидких темпів цифровізації, глобалізації та технологізації системи освіти сприяє формуванню їх іміджу та зростанню соціально-економічного становища України на світовій арені.

На нашу думку, формування професійного іміджу майбутніх соціальних працівників ґрунтується на основних положеннях компетентнісного, особистісно-орієнтованого, аксіологічного та середовищного підходів. Для представлення їх взаємозв'язку та взаємозалежності визначимо їхню значущість для нашого дослідження.

Формування професійного іміджу майбутніх соціальних працівників у процесі навчання в закладі вищої освіти неможливо здійснити без опори на ідею компетентнісного підходу. Це пов'язано з тим, що майбутній соціальний працівник не може відповідати за свою професійну діяльність, якщо він не володіє компетенціями, необхідними йому для її здійснення.

Розглядаючи компетентнісний підхід, вчені зазначають, що наявність у фахівців необхідних компетенцій сприяє, з одного боку, статусу соціального працівника, що швидко зростає, і в той же час, з іншого боку, відповідає сучасним запитам, які залежать від суспільства, що глобально трансформується та його викликів (Овчарук, 2004; Тюптя & Іванова, 2008).

На думку вчених, для досягнення успіху у професійній діяльності, майбутньому соціальному працівнику необхідно бути мобільним, ініціативним, прагнути до постійної самоосвіти (Олійник, 2020). У зв'язку з цим, освітній процес має бути спрямований на самостійне здобуття знань та практичне їх застосування у майбутній професійній діяльності. Формування професійного іміджу майбутніх соціальних працівників в рамках компетентнісного підходу визначається знаннями, вміннями, досвідом діяльності та особистими якостями майбутніх соціальних працівників.

Сутність компетентнісного підходу стосовно професійної підготовки

майбутніх соціальних працівників передбачає формування нового типу професіоналів високого рівня, які володіють навичками самоорганізації, саморозвитку, саморефлексії та знаходяться в процесі постійного професійного самовдосконалення, які вміють вибудовувати ефективну комунікацію та готових до виконання постійно ускладнених професійних завдань.

Наступним важливим методологічним орієнтиром формування професійного іміджу майбутніх соціальних працівників у процесі навчання у закладі вищої освіти є особистісно-орієнтований підхід. Розглядаючи формування професійного іміджу майбутнього соціального працівника, слід зазначити, що ключовими, значимими для побудови освітнього процесу у закладі вищої освіти є такі поняття, як: «гуманізація», «демократизація» та «індивідуалізація».

Формування професійного іміджу майбутнього соціального працівника у процесі навчання в закладі вищої освіти, засноване на технології особистісно-орієнтованого навчання, будується на проживанні створюваних викладачем навчальних ситуацій: особистісно ціннісних, життєвих, проблемних, виробничих, ситуацій вибору, успіху та ін.

Формування іміджу засноване на врахуванні особистісно-орієнтованого підходу та ґрунтується на досвіді життєдіяльності студента. При цьому весь освітній процес планується з урахуванням результатів пізнавальної та продуктивної діяльності, творчих здібностей та досвіду соціального взаємодії майбутніх соціальних працівників. Слід зазначити, що система життєвих цінностей майбутнього соціального працівника повинна складатися з різних компонентів. Так освітня діяльність соціального працівника не повинна бути єдиним пріоритетом, необхідно також розвивати свої здібності в інтелектуальному, креативному, стратегічному, творчому напрямку, формувати свою систему життєвих цінностей виходячи з розширення особистісного потенціалу (Краснощок, 2018).

Можемо стверджувати, що особистісно орієнтований підхід виявляється в аналізі вікових, психологічних, професійних можливостей, потреб студентів та спирається на принципи диференціації та індивідуалізації навчання в їх особистісному розвитку. Формування професійного іміджу майбутнього соціального працівника з опорою на особистісно-орієнтований підхід покликаний активізувати студентську молодь, механізми саморозвитку, необхідні для здійснення його майбутньої професійної діяльності.

Формування професійного іміджу майбутнього соціального працівника у закладі вищої освіти, засноване на ідеях особистісно-орієнтованого підходу, передбачає: прагнення викладача визначити їх потенціал у навчальній та професійній діяльності, помічати проблемні ділянки в особистісному розвитку студентів і знати причини виникнення та способи усунення існуючих проблем, а також мотивувати їх до розвитку; сприймати студента як рівного собі, як особистість, здатну до навчання та самостійної побудови особистої життєвої та професійної траєкторії.

Вивчення психолого-педагогічної літератури свідчить про те, що формування професійного іміджу майбутнього соціального працівника у закладі вищої освіти здійснюється завдяки сформованим ціннісним орієнтаціям щодо майбутньої професійної діяльності (Козубовська & Смук, 2020; Сидорук, 2020).

На наш погляд, формування цінностей у професійній сфері майбутнього соціального працівника сприяє використанню ідей аксіологічного підходу. В основі формування професійного іміджу майбутнього соціального працівника в закладі вищої освіти, згідно з аксіологічним підходом, покладено:

- 1) розвиток духовних сил, здібностей та вмінь, що дозволяють майбутньому соціальному працівнику долати професійні труднощі;
- 2) оволодіння засобами, необхідними для професійних компетенцій;
- 3) створення умов для саморозвитку та розкриття духовних потенцій.

Майбутній соціальний працівник повинен будувати свою особисту і професійну діяльність з урахуванням змін у соціальній сфері, а також виявляти здібності нестандартного, креативного мислення, що дозволяє виходити за межі заданого, розвивати власну суб'єктну активність.

Побудова освітнього процесу у закладі вищої освіти на основі аксіологічного підходу дозволяє розвивати ціннісно-сміслові, морально-етичні структурні компоненти особистості майбутнього соціального працівника. Механізмом реалізації виступає організація спеціальної ціннісно-спрямованої, суспільно-корисної діяльності (Гринюк & Желуденко, 2020).

Завданням освітнього процесу у закладі вищої освіти, в основі якого лежить середовищний підхід, передати майбутньому соціальному працівнику нові можливості середовища та затребувані навички у його майбутній професійній діяльності. Крім цього, саме середовище закладу вищої освіти надає майбутньому соціальному працівнику прямий вплив, забезпечуючи можливість проявити свої особистісні якості, сформувані професійний імідж для подальшої ефективної професійної діяльності.

Середовище як один із найважливіших інструментів становлення особистості майбутнього соціального працівника безпосередньо впливає на формування професійного іміджу. Воно проектується за зразком майбутньої діяльності фахівця та доповнюється новими параметрами з урахуванням останніх вимог, які пред'являються суспільством.

Згідно з цим, середовищний підхід має спиратися, насамперед, на гуманістичні моделі поведінки, оскільки саме вони впливають на майбутнє життя соціальних працівників, пропонуючи певні моделі, варіанти вибору шляху самореалізації. Від соціального працівника вимагається високий рівень відповідальності та розуміння середовища та його потреб, оскільки середовище типізує особистість і цим дозволяє суспільству через виховання реалізовувати різні ідеї. З цієї причини на викладачах лежить велика відповідальність за формування середовища, зокрема, створення таких умов, які передбачають виявлення майбутнім фахівцем високого рівня професійної та особистісної відповідальності.

Управління процесом формування професійного іміджу у майбутніх соціальних працівників проходить опосередковано через спеціально організоване освітнє середовище, зокрема, освітнє середовище закладу вищої освіти. При цьому засвоєння цієї якості відбувається через прийняття майбутнім фахівцем норм та цінностей суспільства в процесі соціалізації, що відбувається у цьому соціальному середовищі. Разом з тим, становлення майбутнього соціального працівника як суб'єкта професійної діяльності можливо в умовах середовища закладу вищої освіти на основі осмислення себе, своєї діяльності та її результатів,

аналізу потреб професійного середовища та пошук шляхів їх реалізації.

Соціальна складова середовища закладу вищої освіти передбачає досвід соціальної та міжособистісної взаємодії, який майбутній соціальний працівник може засвоїти виключно у процесі взаємодії з одногрупниками та викладачами.

Таким чином, характерною рисою середовищного підходу у процесі формування професійного іміджу майбутнього соціального працівника в закладі вищої освіти є безперервна взаємодія з освітнім середовищем, а також цілісність та структурованість освітнього середовища закладу вищої освіти як складної соціальної системи.

Ми виходимо з того, що формування професійного іміджу майбутнього фахівця передбачає його участь у заходах самоосвіти, семінарах, вебінарах, конференціях, майстер-класах. Особлива увага у процесі професійного навчання майбутнього соціального працівника приділяється практичній підготовці. Зокрема, проходження практики розглядається як невід'ємна складова професійного навчання у соціальній сфері. Практика є засобом перевірки отриманих теоретичних знань студентів, які накопичуються в процесі навчання та виступає підґрунтям, завдяки якому відбувається усвідомлення нагальних соціальних проблем у соціальній сфері. Зважаючи на такий контекст, стрижневим завданням в освітній діяльності майбутніх соціальних працівників є інтеграція теорії та практики, залучення студентів до ознайомлення з іміджем, цінностями закладів соціальної сфери. Формування професійного іміджу фахівця також нерозривно пов'язано із створення іміджу організації соціальної сфери та сприяє розвитку довіри клієнтів, їх зверненню до професіоналів у разі виникнення складних життєвих ситуацій та підвищення цінності, престижу професії соціального працівника у суспільстві (Плесканьов & Співак, 2024).

Відтак, роботу з формування професійного іміджу майбутнього соціального працівника можна подати у вигляді наступної послідовності педагогічно доцільних дій, що відображають різноманітні вимоги до ряду необхідних операцій: усвідомлення студентом необхідності формування позитивного індивідуального іміджу; формування мотивації студента на обрану професію; прояв власної активності студента під час роботи над своїм іміджем; забезпечення самодіагностики особистісних якостей та поведінки кожним студентом чи групою в цілому; корекція поведінки, самооцінки, статусу у ставленні до інших; розвиток рефлексії, інтересу до себе та до світу; навчання прийомам оптимального спілкування – професійного, ділового, міжособистісного тощо; розвиток саморегуляції поведінки; оволодіння студентом прийомами самопізнання, а також навичками самоіміджування.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, професійний імідж майбутнього соціального працівника формується у процесі складної інтегративної багатофакторної освіти та включає сукупність взаємопов'язаних освітніх компонентів. Формування професійного іміджу детермінується зовнішніми (глобальними), внутрішніми (особистісними), мотиваційними факторами та ґрунтується на основних положеннях компетентісного, особистісно-орієнтованого, аксіологічного й середовищного підходів. Позитивний імідж соціального працівника як особливий особистісний інструментарій сприяє встановленню контактів із суб'єктами взаємодії, тим самим перетворюючи цей процес на більш ефективний.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА:

Гринюк, С. & Желуденко, М. (2020). Аксиологічний підхід до формування професійної компетентності майбутніх фахівців. *Modern researches in psychology and pedagogy*, 111-127. doi:10.30525/978-9934-588-36-5/6

Козубовська, І. & Смук, О. (2021). Розвиток соціальної активності майбутніх соціальних працівників у процесі професійної підготовки. *Norwegian Journal of Development of the International Science*, 57-2, 45–48.

Краснощок, І. П. (2018). Індивідуальна освітня траєкторія студента: теоретичні аспекти організації. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 60, 101–107.

Овчарук, О.В. (2004). Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти. О.В. Овчарук (Eds.), *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи* (pp. 6-93). Київ: «К.І.С.».

Олійник, І.В. (2020). До питання формування у майбутніх соціальних працівників соціально-реабілітаційної компетенції. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля*, 1 (19), 244-251. doi: 10.32342/2522-4115-2020-1-19-29.

Плесканьов, Д.В. & Співак, Я.О. (2024). Професійний імідж майбутнього соціального працівника як наукова проблема. *Інноваційна педагогіка*, 72, 217-220. doi: 10.32782/2663-6085/2024/72.43

Савельчук, І. Б. (2016). Підготовка соціальних працівників за сучасних умов: інноваційні тенденції. *Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка. Педагогічні науки*, 1(83), 117-122.

Сидорук, І. І. (2020). Формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників у процесі фахової підготовки. Луцьк: Вежа-Друк.

Стандарт вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. (2019). Київ.

Тюптя, Л.Т. & Іванова І.Б. (2008). Соціальна робота: теорія і практика. Київ: Знання.

REFERENCES

Hrynyuk, S. & Zheludenko, M. (2020). Aksiolohichnyy pidkhid do foruvannya profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh fakhivtsiv [Axiological approach to fostering professional competence of future specialists]. *Modern researches in psychology and pedagogy*, 111-127. doi:10.30525/978-9934-588-36-5/6 [in Ukrainian].

Kozubovs'ka, I. & Smuk, O. (2021). Rozvytok sotsial'noyi aktyvnosti maybutnikh sotsial'nykh pratsivnykiv u protsesi profesiynoyi pidhotovky [Development of social activity of future social workers in the process of professional training]. *Norwegian Journal of Development of the International Science*, 57-2, 45–48.

Krasnoshchok, I. P. (2018). Indyvidual'na osvityna trayektoriya studenta: teoretychni aspekty orhanizatsiyi [Individual educational trajectory of a student: theoretical aspects of organization]. *Pedahohika formuvannya tvorchoyi osobystosti u vyshchiy i zahal'noosvitniy shkolakh*. 60, 101–107 [in Ukrainian].

Ovcharuk, O.V. (2004). Rozvytok kompetentnisnoho pidkhodu: stratehichni oriyentyry mizhnarodnoyi spil'noty [Development of a competency-based approach: strategic guidelines for the international community]. O.V. Ovcharuk (Eds.), *Kompetentnisnyy pidkhid u suchasniy osviti: svitovyy dosvid ta ukrayins'ki perspektyvy* (pp. 6-93). Kyuyiv: «K.I.S.» [in Ukrainian].

Oliynyk, I.V. (2020). Do pytannya formuvannya u maybutnikh sotsial'nykh pratsivnykiv sotsial'no-reabilitatsiynoyi kompetentsiyi [On the issue of forming social and rehabilitation competence in future social workers]. *Visnyk universytetu imeni Al'freda Nobelya*, 1 (19), 244-251. doi: 10.32342/2522-4115-2020-1-19-29 [in Ukrainian].

Pleskan'ov, D.V. & Spivak, Ya.O. (2024). Profesiynny imidzh maybutn'oho sotsial'noho pratsivnyka yak naukova problema [The professional image of a future social worker as a scientific problem]. *Innovatsiyna pedahohika*, 72, 217-220. doi: 10.32782/2663-6085/2024/72.43 [in Ukrainian].

Savel'chuk, I. B. (2016). Pidhotovka sotsial'nykh pratsivnykiv za suchasnykh umov: innovatsiyni tendentsiyi [Training social workers in modern conditions: innovative trends]. *Visnyk Zhytomyr's'koho derzhavnoho universytetu im. Ivana Franka. Pedahohichni nauky*, 1(83), 117-122 [in Ukrainian].

Sydoruk, I. I. (2020). Formuvannya sotsial'noyi kompetentnosti maybutnikh sotsial'nykh pratsivnykiv u protsesi fakhovoyi pidhotovky [Formation of social competence of future social workers in the process of professional training]. Luts'k: Vezha-Druk [in Ukrainian].

Standart vyshchoyi osvity za spetsial'nistyu 231 «Sotsial'na robota» dlya pershoho (bakalavrs'koho) rivnya vyshchoyi osvity [Higher education standard in specialty 231 «Social work» for the first (bachelor's) level of higher education]. (2019). Kyiv [in Ukrainian].

Tyupya, L.T. & Ivanova I.B. (2008). Sotsial'na robota: teoriya i praktyka [Social work: theory and practice]. Kyiv: Znannya [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена одній з актуальних проблем формування у майбутніх соціальних працівників професійного іміджу. У статті розкрито зміст поняття «професійний імідж майбутнього соціального працівника». Професійний імідж майбутнього соціального працівника розглядаємо як цілеспрямовано сформований образ особистості, що склався у масовій свідомості, який наділений реальними та ідеальними рисами та властивостями, покликаний чинити вплив на свідомість, світогляд громадян й зумовлювати їх поведінку. Встановлено, що професійний імідж визначається рівнем розвитку об'єктивних (статусних та стильових) та суб'єктивних (професійно-позиційних) характеристик, що складають у сукупності цілісний імідж соціального працівника та виконує функцію забезпечення позитивного сприйняття його особистості колегами та отримувачами соціальних послуг як працівника-професіонала. Значено, що професійний імідж забезпечує успіх діяльності, оскільки у процесі діяльності об'єкт взаємодіє з іншими соціальними суб'єктами, впливає на окремих людей та цілі групи, тобто він завжди соціально активний.

Відмічено, що професійна підготовка соціального працівника в Україні відбувається з урахуванням прийнятих стандартів підготовки та кваліфікаційних характеристик професіограми соціального працівника, загальних вимог до змісту підготовки та пріоритетів підготовки фахівців соціальної сфери. З'ясовано, що формування професійного іміджу майбутніх соціальних працівників ґрунтується на основних положеннях компетентнісного,

особистісно-орієнтованого, аксіологічного та середовищного підходів. Зазначено, що управління процесом формування професійного іміджу у майбутніх соціальних працівників проходить опосередковано через спеціально організоване освітнє середовище, зокрема, освітнє середовище закладу вищої освіти. Констатовано, що позитивний імідж соціального працівника як особливий особистісний інструментарій сприяє встановленню контактів із суб'єктами взаємодії, тим самим перетворюючи цей процес на більш ефективний.

Ключові слова: *імідж, професійний імідж, майбутні соціальні працівники, заклад вищої освіти, освітнє середовище, методологічний підхід.*